

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1974-1975

9 JUNI 1975

ONTWERP VAN DECREET
houdende oprichting
van een Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw

VERSLAG
namens de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming
en sport uitgebracht door mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft één vergadering gewijd aan dit ontwerp van decreet.

De besprekingen verliepen in een goede sfeer van bekommering om de uitbouw van de samenlevingsopbouw in Vlaanderen.

Samenstelling van de Commissie :

Vaste leden :

Mevr. W. Demeester-De Meyer, de heren A. Diegenant, J. Henckens, M. Olivier, R. Peeters, Mej. C. Smitt, Mevr. N. Staels-Dompas, Mej. R. Steyaert, de heer R. Vannieuwenhuyze, mevr. M. Verlackt-Gevaert.

De heer H. Adriaensens, mevr. L. Delepierre, de heren A. De Rore, W. Geldolf, A. Van Hoorick.

De heren M. Babylon, W. Kuijpers, mevr. N. Maes, de heer C. Van Elsen.

De heren J. Buchmann, L. Cantillon, A. Kempinaire, F. Verberckmoes.

Plaatsvervangers :

De beren A. d'Alcantara, G. Monard, M. Van der Aa, J. Vangeel, J. Verhaegen.

De beer G. Breyne, Mevr. I. Julliams, de heer G. Mommerency.

De beren J. Somers, P. Van Grembergen.

De beren R. Bonnel, G. Sprockeels.

Zie :

119 (1974-1975) :

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet.

De Minister van Nederlandse Cultuur lichtte dit ontwerp toe waarbij zij vooropstelde dat deze ene Hoge Raad in de plaats zou treden van twee adviescommissies die werkzaam zijn op het terrein van de samenlevingsopbouw.

De ene commissie behartigt het buurtwerk, de andere het opbouwwerk. Beide commissie werden opgericht bij afzonderlijke koninklijke besluiten van 30 april 1970.

Het mandaat van de leden van deze beide commissies — in iedere commissie zetelden 17 leden — is intussen vervallen, zodat zich een vernieuwing opdringt.

De Minister meent niet te kunnen overgaan tot een gewone vervanging van de twee commissies. Immers, zowel uit de praktijk, als uit de geëvolueerde, theoretische inzichten in het samenlevingsopbouwwerk, blijkt een verdere fractionering van deze werksoort niet gewenst. Tussen buurtwerk en opbouwwerk zijn geen inhoudelijke verschillen, er zijn wel schaalverschillen, zodat de twee commissies vervangen kunnen worden door één enkele instantie.

Dit vereenvoudigt de overlegstructuur, wat in de huidige zogenaamde « radenkoorts » zeker niet ongelegen komt. Bovendien moet de formule worden vernieuwd omdat de overlegstructuren dienen te worden aangepast aan de wettelijke schikkingen van de culturele autonomie en het Cultuurpact.

Dergelijke vernieuwing had strikt genomen ook gekund bij koninklijk besluit. De Minister wil nochtans aan de Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw eenzelfde bevoegdheid en aanzien toekennen als aan de Hoge Raad voor de openbare bibliotheken of als aan de Hoge Raad voor de Volksopleiding.

In het ontwerp van decreet betreffende het Nederlandstalige openbare bibliotheekwerk is voorzien in de oprichting van een hoge raad voor de openbare bibliotheken.

De Hoge Raad voor de Volksopleiding werd opgericht bij wet van 3 april 1929. Ook hier is een ontwerp van decreet tot oprichting van een Hoge Raad voor Volksontwikkeling in voorbereiding, omdat deze hoge raad aangepast moet worden aan de cultuurautonomie.

Aldus beantwoordt deze oprichting van een hoge raad voor de samenlevingsopbouw aan een technisch administratieve en bestuurlijke noodzaak.

De raad zou tevens het samenlevingsopbouwwerk in Vlaanderen dienen te stimuleren en uit te bouwen. Het is een werksoort in het sociaal-cultureel werk die in ons land onvoldoende aan zijn trekken komt. Deze hoge raad zal een eigen dynamiek ontwikkelen ter ondersteuning, aanmoediging en begeleiding van het buurt- en opbouwwerk in Vlaanderen en van het overheidsbeleid ter zake. Hij zal de overheid adviseren bij de noodzakelijke wettelijke uitbouw van het samenlevingsopbouwwerk en mede vorm geven aan nieuwe initiatieven.

De Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw zal, naar analogie van de andere sectoriële hoge raden, de Minister van Nederlandse Cultuur adviseren omtrent alle aangelegenheden die hij belangrijk acht voor de bevordering van deze sector van het sociaal - cultureel werk, die tot zijn bevoegdheid behoort.

Aldus krijgt het samenlevingsopbouwwerk ook rechtstreeks inspraak bij het cultuurbeleid van de overheid.

Tot slot legt de Minister de nadruk op het feit dat bij dit ontwerp van decreet, zeer uitdrukkelijk rekening werd gehouden met de adviezen van de Raad van State.

Algemene bespreking.

Op de vraag van een lid of de vroegere bestaande commissies ooit adviezen hebben gegeven antwoordt de Minister dat zij in de eerste periode adviezen hebben gegeven, onder meer over de koninklijke besluiten tot instelling van het opbouwwerk en het buurtwerk. De Minister onderstreept dat de indiening van dit ontwerp een uitvoering is van de Cultuurpactwet, gezien het laatste jaar de mandaten van de commissies vervallen zijn. Het creëren van één hoge raad in de plaats van 2 commissies is uiteindelijk een rationalisering.

In antwoord op een vraag van een lid geeft de Minister een synthese van wat men beschouwt als buurt- en opbouwwerk.

De samenlevingsopbouw kan zowel territoriaal als categoriaal worden uitgebouwd. De categoriale samenlevingsopbouw is in Vlaanderen minder uitgebouwd dan in Nederland (o.m. voor gastarbeiders en wijkbewoners).

De verschillen tussen buurt- en opbouwwerk zijn enkel schaalverschillen.

Het buurtwerk is in hoofdzaak te situeren in kansarme buurten. Hierbij worden initiatieven genomen van sociaal-culturele aard ter bevordering van de samenleving in deze buurten, voorbeelden hiervan vindt men in Merksem, Deurne, Antwerpen, Mechelen, Meerbeke enz.

Dit buurtwerk, dat tevens het bewustwordingsproces bevordert, is in hoofdzaak geconcentreerd in de stedelijke centra.

De cultureel zwakkere gebieden zoals Aarschot, Tienen, Zuid-Limburg enz. kennen nog geen uitbouw van dit buurtwerk.

Het buurtwerk geschiedt op kleinere schaal dan het opbouwwerk. Dit laatste gebeurt vooral in culturele ontwikkelingsgewesten — welke meestal samenvallen met economische gewesten — met het doel deze gewesten uit te bouwen, door onder meer het verenigingsleven aan de gang te brengen.

Voorbeelden hiervan zijn Heuvelland in West-Vlaanderen, Waasland, Zenne en Zoniën, Hageland, Pajottenland.

De thematiek van deze samenlevingsopbouw is sterk evolutief.

Een lid merkt op dat het opbouwwerk en het buurtwerk eigenlijk importprodukten zijn. Terwijl hij onderlijnt dat deze samenlevingsopbouw zeer belangrijk is, vraagt hij zich af of dit concept voldoende vertaald werd naar de eigenheid van de Vlaamse bevolking.

De samenlevingsopbouw is reeds vijf jaar geleden gestart in Vlaanderen, daar waar men nu vaststelt dat het nog praktisch niet is uitgebouwd.

Is er door het departement wel voldoende aandacht besteed aan deze opbouw? Kan de Minister een inventaris geven van alles wat reeds bestaat?

Tot slot vraagt ditzelfde lid of er in het departement reeds een conclusie in verband met de samenlevingsopbouw werd geformuleerd en in welke richting men wenst te evolueren.

Een ander lid sluit zich hierbij aan en meent dat deze samenlevingsopbouw in deze tijd belangrijk is en dat een diep-menselijke begeleiding noodzakelijk is. Het is echter tijd deze sector te officialiseren.

Hierop inhakend stelt een lid dat naarmate de gemeentelijke structuren gewijzigd worden dit decreet zal toeneemen in waarde, vooral met het oog op de oprichting van wijkraden.

In antwoord op de bedenkingen van de verschillende leden beklemtoont de Minister dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen de behandeling van dit decreet, dat enkel de installatie inhoudt van een hoge raad voor de samenlevingsopbouw, en het inhoudelijk beleid van deze samenlevingsopbouw, waarover de Cultuuraad zich zal kunnen uitspreken nadat het decreet op de erkenning en de subsidiëring van deze samenlevingsopbouw ingediend zal zijn. Het is wel belangrijk te vermelden dat de mensen uit de sector zelf pleiten voor één raad.

Het is een feit dat de samenlevingsopbouw veel verder is uitgebouwd in Nederland dan in België. In Nederland is hiervoor ongeveer 650 miljoen ingeschreven in de begroting, in België op heden slechts 8,5 miljoen in de begroting van 1975. Het is echter geen zuiver Nederlands verschijnsel. De inhoud van het werk komt uit de Angelsaksische landen.

De samenlevingsopbouw is niet vroeger aan bod gekomen omwille van de nog zeer jonge culturele autonomie.

In het buurtwerk wordt nu slechts 65 % van de wedden gesubsidieerd. Het probleem wordt nu echter maatschappelijk relevant, zodanig dat de noodzaak van decreten zich opdringt.

In het opbouwwerk zijn heel wat projecten gestart en gesneuveld. Sommige hebben stand gehouden dank zij degenen die het met een onuitputtelijk dynamisme en idealisme animeren. De subsidies zijn echter veel te laag. Dergelijke projecten kunnen maar goed functioneren wanneer er een goede subsidiëring is van de wedden.

Aansluitend bij het antwoord van de Minister meent een lid dat er geen pessimisme moet bestaan t.o.v. de toestand in Nederland, gezien de problemen er zeer verschillend zijn. In Nederland leven onder meer 30 000 mensen in woonwagens, België kent dit probleem quasi niet.

In antwoord op de vraag van een lid stelt de Minister dat de hoge raad voor samenlevingsopbouw moet samengesteld zijn uit mensen die reeds actief betrokken zijn in de sector en mensen van buiten de sector, teneinde de hoge raad niet tegelijkertijd rechter en partije te laten zijn. De hoge raad zal een eigen dynamiek moeten uitbouwen, adviezen uitbrengen over de toekomstige decreten, initiatieven stimuleren en de begrippen over samenlevingsopbouw vertalen naar Vlaanderen toe.

Een lid is enigszins verontrust over de opeenvolging van oprichtingen van hoge raden. Hij stelt zich daarom de vraag of het departement de bedoeling heeft deze veelheid planmatig te structureren.

Hierop meent de Minister dat, gezien de problemen die in de verschillende hoge raden behandeld worden, niet tot hetzelfde domein behoren, deze raden introvert moeten functioneren.

De Minister heeft de bedoeling een centrale raad voor het cultuurbeleid op te richten.

In antwoord op vraag van hetzelfde lid of de eventuele erkenning en subsidiëring bepaald zal worden in één of meer decreten, stelt de Minister dat dit afhankelijk zal zijn van het advies van de hoge raad.

De erkenning en de subsidiëring van de samenlevingsopbouw van de erkenning en de subsidiëring kan geschieden door één decreet zoals het landelijk jeugdwerk, of door meer decreten afzonderlijk voor buurt- en opbouwwerk, zoals voor de erkenning en subsidiëring van het vormingswerk.

Op vraag van een lid hoe en aan wie dit cultureel gebeuren, nl. het op gang brengen van bewustwordingsprocessen, zal gesubsidieerd worden antwoordt de Minister

dat er nu reeds een feitelijke regeling bestaat, waarbij toelagen worden verstrekt aan v.z.w.'s, aan instellingen van openbaar nut. In de toekomst zullen ook subsidies aan openbare besturen kunnen worden verleend.

Op vraag van verschillende leden belooft de Minister tenslotte een reeks bijlagen toe te voegen aan dit verslag, met onder meer :

1° een overzicht van de verschillende projecten en de toelagen;

2° een overzicht van de werkzaamheden en van de adviezen van de vroegere commissies voor buurtwerk en opbouwwerk;

3° een overzicht van de huidige reglementering;

4° een kleine bibliografie en een historisch overzicht van de samenlevingsopbouw in Vlaanderen.

Artikelsgewijze bespreking

Art. 1

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 2.

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 3.

Een lid verklaart zich akkoord met het feit dat de hoge raad binnen 3 maanden slechts advies kan uitbrengen, doch met dien verstande dat de hoge raad uitgerust moet zijn met een goed sekretariaat.

De Minister engageert zich om de hoge raad voldoende werkingsmogelijkheden te bieden.

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 4

Een lid meent dat de richting van de samenstelling van de hoge raad aangegeven moet worden.

De Minister verwijst hiervoor naar de laatste paragraaf van de memorie van toelichting welke luidt als volgt :

« Vandaar dat in deze Raad dienen opgenomen te worden de veldwerkers uit de onderscheiden werkvormen, de medewerkers uit de instellingen of organisaties die zich bezighouden met de problematiek van de samenlevingsopbouw en de docenten of wetenschappelijke medewerkers van de sociale scholen en betrokken universitaire faculteiten. Uiteraard wordt er rekening gehouden met het Cultuurpactdecreet. »

Aldus wordt artikel 4 eenparig aangenomen.

Art. 5

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 6

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Eindstemming

Het hele ontwerp van decreet wordt eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

W. DEMEESTER-DE MEYER

De Voorzitter,

J. HENCKENS

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE.

Artikel 1

Bij de Minister tot wiens bevoegdheid de Nederlandse cultuur behoort, wordt een Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw opgericht, hierna te noemen de Raad.

Art. 2

Onder samenlevingsopbouw wordt voor de toepassing van dit decreet verstaan : het op methodische en intentionele wijze met en door de bevolking bevorderen van het op het sociaal-cultureel welzijn gerichte functioneren van de samenleving als zodanig door het scheppen van omstandigheden, structuren en relaties die bijdragen tot een grotere participatie aan en integratie in het maatschappelijk gebeuren.

Art. 3

De Raad heeft tot taak de Minister, hetzij op diens verzoek, hetzij uit eigen beweging, te adviseren over alle aangelegenheden die van belang zijn voor de bevordering van de samenlevingsopbouw. De ontwerpen van decreet, besluit en reglement inzake samenlevingsopbouw worden hem door de Minister voorgelegd. In dat geval moet de Raad zijn advies uitbrengen binnen drie maanden. Bij gebrek daaraan wordt aan de raadplegingsvereiste voorbijgegaan.

Art. 4

De Koning bepaalt de samenstelling en regelt de werkwijze van de Raad.

Art. 5

Het koninklijk besluit van 30 april 1970, houdende oprichting van een Commissie van Advies inzake bijzondere Volksontwikkeling voor Buurtwerk en het koninklijk besluit van 30 april 1970, houdende oprichting van een Commissie van Advies inzake methodisch Opbouwwerk, worden opgeheven.

Art. 6

Dit decreet treedt in werking op 1 juli 1975.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

1. — Overzicht van de kredieten voor experimenten van samenlevingsopbouw.

Zie schema (addenda A + B).

De berekening van de toelagen voor buurtwerk bestond uit een tegemoetkoming van 60 % in de brutowedden en R. M. Z.-bijdragen van de werkgever voor de eerste vrijgestelde van elk buurtwerk. Deze 60 % werd niet bereikt in 1969, 1970 en 1971 daar de meeste projecten voor buurtwerk niet in orde waren met de R. M. Z.

De subsidiëring van het buurtwerk gebeurt na het activiteitsjaar. Zo wordt op de begroting 1975 het werkingsjaar 1974 gesubsidieerd.

De berekening van de toelagen voor opbouwwerk bestond uit een tegemoetkoming van 75 % in welbepaalde werkingskosten. Vanaf 1974 kreeg de eerste opbouwwerker van elk project een toelage van 9.5 % op de brutowedde en R. M. Z.-bijdragen van de werkgever (aanvullende toelage). Deze wedde werd beperkt tot de weddeschaal van licentiaat geaggregeerde van het secundair onderwijs.

Bij de opbouwprojecten valt het begrotingsjaar samen met het werkingsjaar (zij krijgen voorschotten op hun toelagen).

De kredieten voor de samenlevingsopbouw waren steeds een onderdeel van art. 33.06 (vormingswerk). Op de begroting van 1975 veranderde dit. Er werd een nieuw artikel ingeschreven, namelijk 33.17 met een krediet van 8 500 000 frank.

De dossiers zijn nog niet berekend voor 1975. Er zijn echter 24 projecten buurtwerk en 7 projecten opbouwwerk te subsidiëren. De 7 opbouwwerkprojecten zijn : Heuvelland, Waasland, Pajottenland, Veurne-Diksmuide, Zenne- en Zoniën, Sokelo (Kessel-Lo) en Centrum voor Buitenlandse Werknemers (Borgerhout).

Tot hiertoe heeft de Dienst Volksontwikkeling de samenlevingsopbouw gestimuleerd als belangrijk experiment. Wegens het gebrek aan kredieten is dit een moeilijke faze geweest (afname van de opbouwprojecten). De projecten zijn financieel zeer kwetsbaar daar ze autonoom, los van alle structuren dienen te werken.

De beleidsnota van Minister R. De Backer zet een tweede faze in. Na een nieuwe experimentele faze hoopt men te komen tot een definitieve aanpak van de samenlevingsopbouw (Addendum C).

Voor 1976 zullen opnieuw een aantal opbouwprojecten kansen krijgen.

Belangrijk is ook dat men in 1975 begonnen is naast territoriale ook categoriale opbouwprojecten aan te moedigen.

ADDENDUM A

Kredieten samenlevingsopbouw

Jaar	Kredieten Samenlevings- opbouw	Op de kredieten uitbetaalde toelagen voor			
		Buurtwerk	Opbouwwerk		
1967				Heuvelland (Corneblomme)	50000
1968				Heuvelland (Corneblomme)	33700
1968				Heuvelland - Kemmel	272400
1969	29000000	984 189 (30 % - 20)	931622	Heuvelland	500000
				Waasland (LO)	90 000
		1915 811		Kempen	136099
				Tienen	118000
				Dendermonde	87523
1970	25000000	945 106 (40 % - 10)	1295000	Heuvelland	600000
		(60 % - 9)		Waasland (LO)	235000
		2240106		Kempen	300000
				Tienen	160000
1971	25000000	1 265 405 (40 % - 10)	1500000	Heuvelland	662707
		(60 % - 12)		Waasland	325 876
		2765405		Kempen	411575
				Tienen	66561
1972	25000000	1 977 899 (60 % - 20)	2306527	Heuvelland	1127399
		4284416		Waasland	613915
				Kempen	542250
				Zenne-Zoniën (onrechtstreeks)	
1973	3 8000000	2 439 434 (60 % - 21)	1718447	Heuvelland	1163519
		4157881		Waasland	528528
				Zenne-Zoniën (onrechtstreeks)	
1974	50000000	3 225 735 (60 % - 23)	2857172	Heuvelland	1766124
		6082907		Waasland	1091048
				Zenne-Zoniën (onrechtstreeks)	

ADDENDUM B

Subsidies aan het buurtwerk

Plaats	Buurthuis	100 %	60 %
Antwerpen	't Kiel	257 227	154 336
Wilrijk	't Fortje	257 227	154 336
Antwerpen	't Zuid	85 931	51559
Antwerpen	Don Bosco	257 227	154 336
Antwerpen	't Dampleintje	257 227	154 336
Antwerpen	Schijnpoort	64 439	38 663
Deurne	't Pleintje	257 227	154 336
Antwerpen	Onze Dokken	257 227	154 336
Schoten	Zonnebloem	69 863 90 123	41918 54 074
Schoten	Elshout	52 489 227 968	31493 136 781
Antwerpen	St.-Andries	289 156	173 494
Antwerpen	Oude Stad	273 043	163 826
Deurne	Kerkeveld	316 487	189 892
Merksem	't Dokske	307 427	184 456
Antwerpen	Huize Cardijn	273 043	163 826
Antwerpen	Schipperskwartier	325 397	195 238
Borgerhout	De Grijze Kat	309 977	185 986
Antwerpen	De Grijze Kat	215 723	129 434
Mechelen	Maria-Assunta	189 254	113 552
Mechelen	Galgenberg	125 183	75 110
Brussel	Noordwijk	44 922 137 124	26 953 82 274
Brussel	De Heizel	167 498	100 499
Brussel	De Marollen	267 818	160 691
		<u>5 376 227</u>	<u>3 225 735</u>

ADDENDUM C

UIT BELEIDSNOTA SAMENLEVINGSOPBOUW

Minister R. DE BACKER

4 oktober 1974

1. In de samenlevingsopbouw kan een onderscheid worden gemaakt tussen territoriaal, categoriaal en functioneel opbouwwerk.

Deze nota beperkt zich hoofdzakelijk tot de uitbouw van het territoriaal opbouwwerk, derwijze dat wij ook in de onmiddellijke toekomst vooral deze soort van opbouwwerk willen stimuleren. Hiervoor kunnen budgettaire en administratieve redenen worden ingeroepen, maar vooral methodische en beleidsmatige redenen. Wij beschikken immers vooralsnog niet over de nodige opgeleide mankracht noch over het inspectie- en begeleidingsapparaat om deze samenlevingsopbouw op ruime schaal te programmeren. Overigens stelt zich tevens het probleem van de coördinatie met andere departementen en ondergeschikte openbare besturen.

2. Wij zullen derhalve de eerstkomende jaren slechts uitzonderlijk en bij wijze van experiment categoriale opbouwprojecten subsidiëren indien de vraag van onder uit komt.

3. De koninklijke besluiten van 30 april 1970, houdende enerzijds de oprichting van een commissie buurtwerk en anderzijds de oprichting van een commissie opbouwwerk zullen vervangen worden door één enkele adviescommissie voor de samenlevingsopbouw. Naar analogie met de Hoge Raad voor de Volksopleiding, zal deze adviescommissie de naam krijgen van Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw. Zowel de veldwerkers uit de onderscheiden werksoorten, de beroepskrachten uit de sociale scholen als de vertegenwoordigers van de universitaire faculteiten moeten in deze raad opgenomen kunnen worden. Uiteraard dient rekening te worden gehouden met het Cultuurpactdecreet.

De oprichting van één enkele raad kan wetenschappelijk worden verdedigd daar tussen buurtwerk en territoriaal opbouwwerk geen werkelijke verschillen bestaan, maar het hier meer om nuanceringen gaat, die groten-deels te herleiden zijn tot schaalverschillen.

Opdat bepaalde werksoorten niet in de verdrukking zouden geraten, is sectievorming wellicht aangewezen, zodat bij voorbeeld het buurtwerk in bijzondere situaties (in onder andere kansarmere volksbuurten) een eigen sectie zou kunnen vormen.

4. Het dringende karakter van de oprichting van een Hoge Raad voor Samenlevingsopbouw steunt op het feit dat deze raad onverwijld zal moeten worden uitgenodigd tot het uitbrengen van een advies omtrent een ontwerp van decreet op de samenlevingsopbouw waarbij in een eerste **faze** kan worden tegemoetgekomen aan de behoefte van het buurtwerk in kansarmere milieus en aan het territoriale opbouwwerk in culturele **ontwikkelings**-gewesten.

5. Omwille van budgettaire en methodische redenen zullen in een eerste periode de opbouwprojecten worden beperkt tot maximaal 1 project opbouwwerk per **bestuur**-

lijk arrondissement of 3 projecten per provincie, waarbij uitzondering zal worden gemaakt voor de drie grote agglomeraties en voor Vlaams-Brabant.

Op deze wijze kan een nauwkeurige kostenberekening worden gemaakt en kan de programmering systematisch en jaarlijks worden gepland overeenkomstig de budgettaire mogelijkheden en de behoeften. Het voornoemde ontwerp van decreet zal toelaten dat de Minister van Nederlandse Cultuur een dergelijke planning kan doorvoeren.

6. Eenzelfde programmering betreft het buurtwerk, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de bestaande erkende en gesubsidieerde projecten. De aangroei van het aantal projecten zou zich eveneens in een eerste fase beperken tot maximaal 1 project per bestuurlijk arrondissement of 3 projecten per provincie, waarbij tevens uitzondering zal worden gemaakt voor de drie grote agglomeraties en voor Vlaams-Brabant. Ook hier dient het vermelde ontwerp van decreet de Minister van Nederlandse Cultuur toe te laten een dergelijke planning door te voeren.

7. In afwachting van een nieuw decreet en/of van een nieuwe Hoge Raad zullen — wat betreft het opbouwwerk — voor 1974 :

a) de twee reeds gekende en gesubsidieerde opbouwwerkprojecten Heuvelland en Waasland worden gesubsidieerd op basis van het ontwerp van koninklijk besluit dat goedgekeurd werd door de Commissie Opbouwwerk op 11 oktober 1972 en door de Hoge Raad voor de Volksopvoeding op 20 oktober 1973;

b) de nieuwe aanvragen zullen worden onderworpen aan de rijksinspectie op basis van het vermelde ontwerp van koninklijk besluit.

8. Wat het buurtwerk betreft, worden in 1974 geen nieuwe aanvragen toegekend. De subsidiëring gebeurt op dezelfde basis als voor 1973.

9. In afwachting van een nieuw decreet op de samenlevingsopbouw en/of van een nieuwe hoge raad worden in 1975 :

a) Voor het opbouwwerk, de bestaande al dan niet voorlopig erkende projecten gesubsidieerd op dezelfde basis als de gesubsidieerde projecten Heuvelland en Waasland.

Nieuwe aanvragen worden onderworpen aan dezelfde procedure als de nieuwe aanvragen in 1974.

b) Voor het buurtwerk worden nieuwe aanvragen onderworpen aan de rijksinspectie op basis van het ontwerp van koninklijk besluit tot erkenning en subsidiëring van instellingen voor bijzonder volksoontwikkeling door buurtwerk, dat door de Commissie Buurtwerk werd goedgekeurd op 11 mei 1971, na raadpleging van de Hoge Raad voor de Volksopvoeding.

10. Voor de begroting 1975 zal de toelage ten voordele van de Samenlevingsopbouw in Titel 1, Deel II, Sectie II, Hoofdstuk III, niet langer behoren tot het artikel 33.06 maar gedragen worden door een nieuw en geëigend artikel 33.17. Kredieten worden tevens uitgetrokken voor de begeleiding van de erkende buurtwerkprojecten en voor subsidiëring van bijzondere manifestaties op het gebied van de samenlevingsopbouw.

BIJLAGE II

Oprichting en werking van de adviescommissies Buurt- en Opbouwwerk

Op 3 april 1970 werden in de sector van de samenlevingsopbouw twee autonome commissies **opgericht** **namelijk** de Commissie Buurtwerk en de Commissie Opbouwwerk.

Deze commissies werkten zelfstandig maar brachten beide hun advies aan de Minister van Nederlandse Cultuur uit via de Hoge Raad voor de Volksopvoeding.

De Hoge Raad voor de Volksopvoeding patroneerde als het ware de twee commissies. Zij heeft zich steeds beperkt tot bevestiging van de uitgebrachte adviezen (zelfs zonder discussies over de aangebrachte materies). In de aanvangsfase was het wellicht wijs een dergelijke structurering op te zetten.

De autonome nieuwe Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw zet een nieuwe fase in (een werking die los staat van de Hoge Raad voor de Volksopvoeding). De Samenlevingsopbouw is immers naast het vormings- en volksoontwikkelingswerk een gelijkwaardige pijler in de welzijnsvoorzieningen.

Op 26 november 1969 geeft de Hoge Raad voor de Volksopvoeding advies aan de Minister tot oprichting van de Commissie Buurtwerk en de Commissie Opbouwwerk (bijlage A).

Op 30 april 1970 werden de twee commissies bij koninklijk besluit opgericht (addenda B i- C).

A. Buurtwerk

Een van de eerste taken van deze commissie was het opstellen van een reglementering van erkenning en **subsidiering**.

Op 17 november 1970 gaf de commissie advies om de bestaande buurtwerken te **subsidieren** als de **jeugdtehuis**verantwoordelijk ken in afwachting van een reglement.

Heel vlug maakte de commissie een ontwerp koninklijk besluit dat door de Hoge Raad **voor de Volksopvoeding** gunstig werd geadviseerd op 21 april 1971 **en dat betrekking** heeft op de erkenning en de subsidiering van de erkende buurtwerken (zie hiervoor hoofdstuk IV, B).

Een tweede belangrijke taak vond de commissie in het ontwikkelen van een visie op het buurtwerk. De commissie nam kennis van de inspectieverslagen van de reeds bestaande buurtprojecten die vóór haar oprichting werkzaam waren. Hierop wenste zij een aantal nieuwe projecten te bespreken. De bestaande buurtwerkprojecten dienden te worden aangevuld met nieuwe eigentijdse en liefst pluralistisch opgezette initiatieven.

Gebrek aan financiële middelen heeft de commissie lamgelegd.

Het ontwerp van koninklijk besluit bleef een ontwerp en er was geen geld voor nieuwe experimenten. Bovendien bereikten de leden van de commissie geen consensus over de eigentijdse aanpak van het buurtwerk o.a. in verband met de nieuwe experimenten.

B. Opbouwwerk

Een van de eerste taken van deze commissie bestond eveneens in het ontwerpen van een reglementering voor erkenning en **subsidiering**.

Vooreerst gaf de commissie een advies voor subsidiëring van de bestaande initiatieven. Dit advies werd door de Hoge Raad voor de Volksopleiding gesteund op 18 november 1970 (addendum D).

Vervolgens had de commissie een zeer diepgaande discussie betreffende het opbouwwerk en betreffende een reglementering ter zake. Op 11 oktober 1972 keurde zij een ontwerp van koninklijk besluit goed. De Hoge Raad voor de Volksopleiding deed dit op 20 oktober 1972. (Zie hoofdstuk IV, A.) Dienaangaande schreven verschillende commissieleden belangrijke werknota's die ook voor de toekomst dienstig zullen zijn.

Een andere belangrijke taak van de commissie bestond in het erkennen en evalueren van de ingediende projecten. Alle tot hiertoe gesubsidieerde projecten werden door haar geadviseerd. Ook haar belangrijke werking werd gedeeltelijk lamgelegd door gebrek aan financiële middelen.

ADDENDUM A

Advies van de Hoge Raad voor de Volksopleiding van 26 november 1969 betreffende de op te richten commissies buurtwerk, opbouwwerk en levensscholen

De Hoge Raad adviseert

ten behoeve van de ontwikkeling van het opbouwwerk het buurtwerk en de levensscholen commissies op te richten, gehecht aan de Hoge Raad voor de Volksopleiding;

— in het oprichtingsbesluit de bepaling op te nemen, dat de belangrijke adviezen door deze commissie uitgebracht, zouden worden voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Volksopleiding;

— dat maatregelen in het oprichtingsbesluit zouden worden voorzien, die de communicatie tussen de commissie en de H. R. V. O. vlot kunnen doen verlopen.

ADDENDUM B

Koninklijk besluit tot oprichting van de Commissie Buurtwerk

Artikel 1

Onder de benaming « Commissie van advies inzake bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk » wordt bij de Minister die de Nederlandse culturele zaken in zijn bevoegdheid heeft een commissie opgericht met als opdracht de Minister van advies te dienen over alle middelen tot oprichting en ontwikkeling van het buurtwerk, opgevat als sociaal-cultureel vormingswerk binnen territoriale integratiekaders van geringe status.

Deze adviezen betreffen onder andere

1. De te treffen maatregelen inzake onderzoek en studie van de methodieken van de bijzondere volksontwikkeling.

2. De erkenning van de buurtwerken die om rijkssteun verzoeken.

3. De planologie en de programmering inzake oprichting van buurtwerken.

Art. 2

De commissie is gehouden onmiddellijk de problemen ter studie te nemen waarover de Minister haar om advies verzoekt. Zij kan uit eigen beweging advies verstrekken aan de Minister betreffende vraagstukken en aangelegenheden, waarvan zij oordeelt dat ze actueel zijn of fundamenteel voor de uitbreiding van de bijzondere volkswikkeling door buurtwerk.

Art. 3

De commissie bestaat uit één voorzitter, twee onderzitters, één secretaris, ambtenaar van de betrokken administratie en ten hoogste elf leden, waaronder ten minste 2 leden van de Hoge Raad voor de Volksopleiding.

Zij worden voor een termijn van vier jaar benoemd door de Minister tot wiens bevoegdheid de behartiging van de Nederlandse cultuur behoort.

Art. 4

De commissie kan in haar schoot werkgroepen samenstellen voor de studie van bijzondere problemen betreffende de bijzondere volkswikkeling.

Art. 5

De commissie vergadert op last van de bevoegde Minister, hetzij op initiatief van de voorzitter, hetzij op verzoek van drie leden.

Art. 6

Voor de studie van de behandelde problemen kunnen de commissie en de werkgroepen ook tijdens hun vergadering personen raadplegen of horen die geen deel uitmaken van de commissie, in het bijzonder die personen welke actief in het buurtwerk betrokken zijn.

Art. 7

De directeurs-generaal van de betrokken diensten van het Ministerie, dat de Nederlandse culturele zaken in zijn bevoegdheid heeft, zijn van rechtswege lid. Zij wijzen in overleg met de voorzitter, de ambtenaren aan die kunnen deelnemen aan de besprekingen in de commissie.

Art. 8

De commissie bepaalt in haar reglement de wijze waarop zij haar werkzaamheden en de communicatie met de Hoge Raad voor de Volksopleiding regelt.

Dit reglement wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Minister.

Art. 9

De belangrijke adviezen door de commissie uitgebracht, worden voorgelegd aan de Hoge Raad voor de **Volkso**-
leiding.

Art. 10

De leden van de Commissie en de personen, die voor advies worden opgeroepen genieten voor elke bijeenkomst van de Commissie of van een werkgroep, presentiegeld dat als volgt is bepaald :

De Voorzitter 240 frank.

De ondervoorzitter, de leden van de commissie en de personen die voor advies worden opgeroepen 200 frank.

De secretaris en de leden - rijksambtenaren ontvangen geen presentiegeld,

Art. 11 ' .

De leden van de Commissie en de personen die voor advies worden opgeroepen genieten reis- en verblijfsvergoedingen waarvan het bedrag wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen, die ter zake gelden voor de leden van het personeel van de ministeries. De voorzitter van de Commissie wordt daartoe gelijkgesteld met de ambtenaren ingedeeld in de rangen 15 tot 17, de andere leden niet-ambtenaren en de personen die voor advies worden opgeroepen, worden gelijkgesteld met de ambtenaren ingedeeld in de rangen 10 tot 14.

Art. 12

De uitgaven van allerlei aard, die nodig zijn voor de werking van de Commissie, worden gedragen door de begroting van het Ministerie dat de Nederlandse culturele zaken in zijn bevoegdheid heeft.

Art. 13

Onze Minister van Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 30 april 1970.

BOUDEWIJN,

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Nederlandse Cultuur,

F. VAN MECHELEN

ADDENDUM C

**Koninklijk besluit
tot oprichting van de Commissie Opbouwwerk**

Artikel 1

Onder de benaming « Commissie van advies inzake methodisch opbouwwerk » wordt bij het Ministerie dat de Nederlandse culturele zaken binnen zijn bevoegdheid heeft, een commissie opgericht met als opdracht de Minister van advies te dienen over de ontwikkeling van het methodisch opbouwwerk zijnde, de vakkundige hulpverlening aan een samenleving of groepering in een samenleving, gericht op het op gang brengen van processen van zelfwerkzaamheid en zelfverantwoordelijkheid ten behoeve van het welzijn.

De adviezen van de commissie betreffen de vraagstukken die het opbouwwerk aangaan, onder meer

1. De studie van de ontwikkeling van de methodiek van het opbouwwerk en de evolutie in de toepassing ervan;
2. De erkenning van de instellingen voor opbouwwerk;
3. De erkenning van de door onder 2 vermelde instellingen voorgelegde projecten.

Art. 2

De commissie is gehouden onmiddellijk de problemen ter studie te nemen waarover de bevoegde Minister haar om advies verzoekt. Zij kan uit eigen beweging advies verstrekken aan de Minister betreffende vraagstukken en aangelegenheden, waarvan zij oordeelt dat ze actueel zijn of fundamenteel voor de ontwikkeling van het opbouwwerk.

Art. 3

De commissie bestaat uit een voorzitter, twee onderzitters, een secretaris, ambtenaar van de betrokken administratie, en ten hoogste elf leden. Zij worden voor een termijn van vier jaar benoemd door de bevoegde Minister van Cultuur. De directeurs-generaal van . het bevoegde ministerie kunnen de vergaderingen bijwonen. Zij wijzen in overleg met de voorzitter de ambtenaren aan die kunnen deelnemen aan de besprekingen in de commissie.

Art. 4

De commissie kan in haar schoot werkgroepen samenstellen voor de studie van bijzondere problemen betreffende het opbouwwerk.

Art. 5

De commissie vergadert op last van de bevoegde Minister, hetzij op initiatief van de voorzitter, hetzij op verzoek van drie leden.

Art. 6

De bevoegde Minister kan aan de Ministers die een ander departement onder hun bevoegdheid hebben verzoeken, een ambtenaar aan te wijzen, die de vergaderingen van de commissie zal bijwonen.

Art. 7

Voor de studie van de behandelde problemen kunnen de commissie en de werkgroepen tijdens hun vergaderingen personen raadplegen of horen die geen deel uitmaken van de commissie.

Art. 8

Vertegenwoordigers van de besturen der instellingen voor opbouwwerk kunnen op hun verzoek worden gehoord.

Art. 9

De commissie bepaalt in haar reglement de wijze waarop zij haar werkzaamheden en de communicatie met de Hoge Raad voor de Volksopleiding regelt. Dit reglement wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de bevoegde Minister.

Art. 10

De belangrijkste adviezen, door de Commissie uitgebracht dienen te worden voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Volksopleiding.

Art. 11

De leden van de Commissie en de personen, die voor advies worden opgeroepen genieten voor elke bijeenkomst van de Commissie of van een Werkgroep, presentiegeld dat als volgt is bepaald :

De voorzitter : 240 frank.

De ondervoorzitter, de leden van de Commissie en de personen die voor advies worden opgeroepen : 200 frank.

De secretaris en de leden-rijksambtenaren ontvangen geen presentiegeld.

Art. 12

De leden van de Commissie en de personen die voor advies worden opgeroepen genieten reis- en verblijfsvergoedingen waarvan het bedrag wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen, die ter zake gelden voor de leden van het personeel van de ministeries.

De voorzitter van de Commissie wordt daartoe gelijkgesteld met de ambtenaren ingedeeld in de rangen 15 tot 17, de andere leden niet-ambtenaren en de personen die voor advies worden opgeroepen, worden gelijkgesteld met de ambtenaren ingedeeld in de rangen 10 tot 14.

Art. 13

De Uitgaven van allerlei aard, die nodig zijn voor de werking van de Commissie, worden gedragen door de begroting van het Ministerie dat de Nederlandse cultu-rele zaken in zijn bevoegdheid heeft.

Art. 14

Onze Minister van Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, de 30e april 1970.

BOUDEWIJN

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Nederlandse Cultuur,

F. VAN MECHELEN

ADDENDUM D

Advies betreffende de dringende subsidiëring van de experimenten opbouwwerk.

De Commissie van advies inzake methodisch opbouwwerk, vergaderd te Brussel, op 27 oktober 1970, en waarbij aanwezig waren, de Heren Depré, voorzitter, Roels, ondervoorzitter, De Boodt, secretaris, Mevr. Van Cotthem, Mevr. Bollaerts, de Heren Billet, Hardeman, Heene en Puype, leden;

Gelet op artikel 1, 2 en 10 van het koninklijk besluit van 30 april 1970 tot oprichting van de Commissie :

— overwegende dat de Commissie die slechts op 29 september werd geïnstalleerd, niet over de nodige tijd beschikte om een ontwerp van subsidieregeling voor het opbouwwerk te ontwerpen;

— overwegende, dat het aanwenden van de voorziene kredieten van de experimenten van opbouwwerk op de rijksbegroting van 1970 dringend maatregelen vereist;

— overwegende dat de op gang zijnde experimenten in hun bestaan en ontwikkeling zouden worden bedreigd bij een eventueel uitblijven van subsidies;

— gelet op uitkering in 1969 van subsidie op basis van de voorgelegde begrotingen van het lopende jaar;

— gelet op de verslagen van de inspectie van de volksopleiding betrekking hebbende op de experimenten van methodisch opbouwwerk;

— overwegende, dat het opbouwwerk « Westvlaams Heuvelland » aanzienlijk heeft bijgedragen tot het bekendmaken, ontwikkelen en bevorderen van deze nieuwe werksoort en tot de erkenning ervan door de overheid;

— overwegende dat dit opbouwwerk in de pioniersfase nagenoeg op eigen krachten heeft bestaan en hierdoor zware financiële lasten op zich moest laden, waardoor het nu nog in zijn ontwikkeling wordt gehinderd;

— gelet op de belangrijkheid;

Adviseert

— de experimenten opbouwwerk op dezelfde basis te subsidiëren als in 1969;

— bij te dragen met de op de rijksbegroting voor het opbouwwerk voorziene kredieten, tot het aanzuiveren van de financiële toestand van het opbouwwerk Heuvelland, voortgesproten uit de beginfase.

BIJLAGE III

Beperkte bibliografie

- M. Billet en Valvekens-Haven, *Samenlevingsopbouw, Critische Situatieschets in Nederland en Vlaanderen*, Soc. Inst. Leuven, 1972.
- A. Pals-Ghoos e.a., *Maatschappelijk Opbouwwerk, Community Development, Community Organisation*, Soc. Inst. Leuven, 1968.
- C. D'Aes, *Buurtwerk in Vlaanderen, Tijdschrift van Volksopvoeding*, 1973.
- M. Billet, Depré en Timmermans, *Samenlevingsopbouw in Perspectief*, Ministerie van Nederlandse Cultuur, 1972.
- Tijdschrift *Nimo*, september 1971, nr. 6 (*Samenlevingsopbouw in Vlaanderen*).
- L. Bollaerts, *Vorming en opleiding met betrekking tot Samenlevingsopbouw en Opbouwwerk in het Vlaamse landsgedeelte*, Soc. Inst. Leuven.
- J. Hardeman, *Klaveren 1984*, Werkgroep Platte-landsbeleid, 1975.
- *Verslag van de Hoge Raad voor de Volksopvoeding 1969-1973*.
- Br. Peper, *Vorming van Welzijnsbeleid*, Boom, Meppel 1972.
- Vester, *De agogische werker in klub en buurthuis*, Nelissen, 1974.
- Simonse, *Belemmerde kansen*, Alphen aan de Rijn, Samson 1971.
- Van Tienen, A. J. M. & Zwanikken, W. A. C., *Opbouwwerk als sociaalagogische methode*, Deventer, 1969.
- M. Hulshoff, *Kernpunten ener literatuuranalyse betreffende de Amerikaanse community organisation*, Den Haag, 1961.

BIJLAGE IV

De huidige regeling van erkenning en subsidiëring van instellingen voor bijzondere volksoontwikkeling door buurtwerk en van instellingen voor opbouwwerk

- A. — *Ontwerp van koninklijk besluit betreffende toelagen voor maatschappelijke opbouw aan instellingen voor opbouwwerk, goedgekeurd door de commissie op 11 oktober 1972.*

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 1

Binnen de perken van de kredieten daartoe uitgetrokken op de begroting van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, kunnen aan erkende opbouworganen toelagen worden verleend volgens de regeling en voorwaarden die hierna worden vastgesteld.

Art. 2

De erkenning van de instellingen en de toelagen worden verleend door de Minister van Nederlandse Cultuur, op advies van de Commissie van advies inzake methodisch opbouwwerk, hierna de commissie genoemd. Zowel instellingen voor categoriaal opbouwwerk als voor territoriaal opbouwwerk kunnen erkend worden.

HOOFDSTUK II

De instellingen en hun erkenning

Art. 3

De erkenning van opbouworganen verloopt in twee fasen :

- a) een starterkenning die geldt voor twee of maximaal drie maal één jaar;
- b) een cyclus-erkenning die geldt voor zes jaar.

Wanneer blijkt dat instelling en werking niet meer aan de hierna volgende normen voldoen, kan de erkenning op advies van de commissie steeds ingetrokken worden.

Art. 4

Initiatiefnemers van opbouwwerk in een bepaalde regio of voor een bepaalde bevolkingscategorie dienen een **start**-rapport aan de Minister voor te leggen.

Dit startrapport bevat :

- a) een beschrijving en afbakeningsverantwoording van de regio of bevolkingscategorie;
- b) een beschrijving van de problematiek in de regio of categorie met opgave van negatieve en positieve indicaties voor opbouwwerk;
- c) een beschrijving van de instelling die men gaat oprichten, waaruit blijkt dat methodisch opbouwwerk de hoofdfunctie van de instelling wordt en dat de enige nevenfuncties alleen tijdelijk uitvoeringsfuncties kunnen zijn van uit het opbouwproces ontstane programmaties;
- d) de aanduiding van de wijze waarop men zal pogen de embryonale instellingskern uit te breiden tot een instelling die het vertrouwen van de bevolking in deze regio of van de betrokken bevolkingscategorie en van de diverse deelgroepen kan verwerven en die zo opgezet is dat de onderscheiden ideologische en maatschappelijke geledingen in het proces zullen kunnen betrokken worden;
- e) de ontwerp-programmatie voor één jaar. Deze omvat : een programma van contacten, een summier voor-rangsbepaling, een omschrijving van een eerste **deel**project, een aanduiding van de wijze waarop de inbreng van de betrokkenen deze basisprogrammatie kan wijzigen;
- f) de aanduiding van de aard van de deskundigen;
- g) de aanduiding van de wijze waarop **de** interne evaluatie ten behoeve van initiatiefnemers en betrokkene zal gebeuren.

Art. 5

De Minister verleent op advies van de commissie een starterkenning.

In de erkenningsnota worden opgenomen :

- a) de erkenning van de negatieve en positieve indicaties in de regio of bij de betrokken bevolkingscategorie;
- b) de erkenning van de afbakeningsverantwoording van de regio of categorie;
- c) de erkenning van de ontwerp-programmatie;
- d) de erkenning van de wijze van zelf-evaluatie;
- e) de aanduiding van een vorm van begeleiding door de commissie;
- f) de erkenning van de initiatiefnemers en de deskundigen.

Art. 6

Op grond van een advies van de commissie over de start en de eerste ontwikkeling van de instelling kan de Minister de instelling voor een eerste werkcyclus erkennen.

De cyclus-erkenning gebeurt ten vroegste na twee en uiterlijk na drie jaar. Deze erkenning geldt voor een cyclus van zes jaar. In het vierde jaar van elke zesjarige cyclus gebeurt de erkenning voor een volgende cyclus of de gemotiveerde afwijzing. Is er geen uitdrukkelijke regeling tijdens het vierde cyclusjaar, dan gaat automatisch een volgende cyclus in.

HOOFDSTUK III**Normen en bepalingen****Art. 7**

Normen en bepalingen waaraan de instellingen en hun werking moeten voldoen voor :

- a) de starterkenning :

1. **Zowel** instellingen werkzaam op een territoriale basis als instellingen voor een bepaalde bevolkingscategorie vallen onder de bepalingen van dit besluit;

2. Alleen instellingen waarvan de uitdrukkelijke hoofdfunctie opbouwwerk is vallen onder de bepalingen van dit besluit;

3. De structuur van de instelling moet betrokkenheid van de onderscheiden ideologische en maatschappelijke sectoren mogelijk maken;

4. De werkpraktijk moet deze betrokkenheid uitdrukkelijk aantonen;

5. De instelling moet de administratieve en financiële controle van het Rijk aanvaarden, met inbegrip van het onderzoek ter plaatse door de Inspectie van Financiën;

6. De instelling moet de verbintenis aangaan dat de commissie in de mogelijkheid zal gesteld worden en de nodige medewerking zal verkrijgen om de werking van het betrokken opbouworgaan te evalueren;

7. De instelling moet de vorm hebben aangenomen van een vereniging zonder winstoogmerk of een stichting van openbaar nut, bedoeld door de wet van 27 juni 1921;

8. En haar zetel hebben in de betrokken regio.

b) de cyclus-erkenning : voor de cyclus-erkenning moet de instelling voor territoriaal werk bovendien :

9. Geleid worden door een bestuur van minstens 7 personen van Belgische nationaliteit waarin naast **overheids**-vertegenwoordigers uit het beoogde werkgebied, het particuliere initiatief moet vertegenwoordigd zijn.

De vertegenwoordiging van het particuliere initiatief kan mede steunen op een representatie van het **sociaal**-cultureel werk, in 't bijzonder van de overlegorganen. Ze kan ook steunen via verkiezing op de geïnteresseerde bevolking;

10. Steunen op een algemene vergadering die inspraak van de overheid en de bevolking (van de betrokken regio) mogelijk maakt. De commissie gaat voor elk geval na of bestuur en algemene vergadering als samenstelling een representatieve basis hebben;

11. Beschikken over voldoende administratieve hulp en over een deskundige staf, waarin minstens tewerkgesteld is : een met volledige dagtaak belaste opbouwwerker;

— de instelling voor categoriaal werk bovendien :

9. Geleid worden door een bestuur van minstens 7 personen van Belgische nationaliteit waarin naast het particulier initiatief ook de overheid (locaal, regionaal, provinciaal, nationaal volgens de rayon-omvang van het categoriaal werk) vertegenwoordigd is.

10. Steunen op een algemene vergadering die inspraak van de betrokkenen mogelijk maakt.

De commissie gaat voor elk geval na of bestuur en algemene vergadering als samenstelling een representatieve basis hebben.

11. Beschikken over voldoende administratieve hulp en over een deskundige staf, waarin minstens tewerkgesteld is : een met voldoende dagtaak belaste opbouwwerker;

Art. 8

Normen en bepalingen waaraan de instelling en haar werking moeten voldoen met betrekking tot de doelstellingen.

Vertrekkend van de steeds aanwezige negatieve en positieve indicaties moet uit de programmatie blijken dat de werking er op gericht is bij en door de betrokken bevolking processen op gang te brengen die :

1. Participatie bij beleid bevorderen;
2. Mentaliteitsveranderingen bevorderen;
3. Structuurverbeteringen bevorderen;
4. Tot relatieveverbetering leiden;
5. Leiden tot een verbetering van voorzieningen zodat maximaal zinvolle infrastructuur ontstaat.

Art. 9

Volgende elementen uit de werkwijze moeten aanwijsbaar zijn :

1. Onderzoek naar noden en behoeften;
2. Overleg rond dit onderzoek;
3. Methodisch werk, waardoor een gefaseerd proces

herkenbaar kan gemaakt worden (diagnose — voorrangsk keuze — motivatie — aktie — evaluatie);

4. Openheid tegenover alle bij elk deelproject betrokken instellingen, groepen, personen);

5. Ter beschikking stellen van basisdocumenten over de regio of bevolkingscategorie;

6. Overlegbevorderend werk (overheid, particuliere instellingen, bevolking);

7. Contact en overleg met gespecialiseerde inbreng (voor technische uitzichten van projecten, specifieke deskundigheid) ;

8. Vormen van open voorlichting.

Art. 10

Op basis van een gemotiveerde nota van het opbouworgaan en op advies van de commissie legt de Minister per erkende instelling de verplichte minimumpersoneelsbezetting en kwalificatie vast en de voor subsidie vatbare maximumbezetting.

De opbouwwerkers moeten een opleiding gehad hebben aan een school voor maatschappelijk en cultureel werk of een universiteit.

Op gemotiveerd advies van de commissie kan hiervan worden afgeweken.

Bij het bepalen van de minimum-en maximumbezetting zal de commissie in haar advies rekening houden met de ingewikkeldheid van de problematiek, de omvang, het isolement en de intellectuele afoming van de regio, de geografische omschrijving waarin men de bevolkingscategorie benadert.

Bepaalde indicaties kunnen minimum-leeftijdsnormen en opleidingsniveau voor de hoofdfunctionaris in bepaalde regionale situaties noodzakelijk maken.

Art. 11

Voor zover zij naar het oordeel van de Minister een redelijk niveau niet overschrijden, zijn als subsidieerbare kosten van een opbouworgaan aan te duiden :

A. **Weddekosten :**

De wedden en sociale lasten van het totale personeel dat na gemotiveerd advies van de commissie voor een bepaalde regio vastgelegd werd.

De Minister legt op advies van de commissie, door verwijzing naar analoge functies in rijksdienst, de verplichte bezoldigingsregeling vast die tevens de subsidieerbare bezoldiging is.

B. **Werkingskosten :**

a) secretariaatskosten (correspondentie, telefoon, verzendingen, huur van kantoortoestellen enz.);

b) verplaatsingskosten;

c) kosten van voorlichting en publikaties;

d) kosten van vergaderingen;

e) huur van noodzakelijke lokalen, inbegrepen onderhoud, verwarming, verlichting, verzekering en belastingen;

f) kantoorbehoeften;

g) afschrijvingen van kantoorinvesteringen (stencilmachine, schrijfmachine, kantoormeubelen enz.);

- h) onderzoeks- en verwerkingskosten;
- i) documentatiekosten.

De omvang van de erkende subsidieerbare maxima per basiselement wordt per erkende instelling door de Minister vastgelegd op gemotiveerd advies van de commissie.

In de motiveringen van de commissie kan rekening gehouden worden met de personeelsbezetting, de **ruimtebehoefte** die men voor elke regio erkent, de al dan niet excentrische ligging van de regio, + het agrarisch of stedelijk karakter van de regio, de territoriale rayon van een categoriaal werk.

Art. 12

Voor subsidiëring komen in geen geval in aanmerking :

- a) het deel van de kosten waarvoor reeds uit andere hoofde subsidie vanwege Rijk, provincie of gemeente is verkregen;
- b) alle kosten, die slechts onrechtstreeks op de gesubsidieerde werking betrekking hebben;
- c) tussenkomsten, bijdragen, subsidies aan bestaande of op te richten instellingen of voor activiteiten die ontstaan naast of als gevolg van de opbouwactiviteit.

Art. 13

Elk gesubsidieerd opbouworgaan zal jaarlijks aan de Minister voorleggen :

- a) voor het kalenderjaar :

1. Een gedetailleerde begroting in de door de Minister voorgeschreven vorm;

2. De programmatie met overzicht van deelprojecten en de wijze waarop de programmatie tot stand kwam.

- b) tijdens en na het **werkjaar** :

3. Een gedetailleerde uitvoeringsrekening waaruit de erkende kosten duidelijk blijken, in de door de Minister voorgeschreven vorm;

- 4. Een werkingsverslag waaruit blijken :

- a) programmatie;
- b) de stand van de deelprojecten;
- c) methodische aanpak.

Data van voorleggen worden door de Minister vastgelegd. Elk gesubsidieerd opbouworgaan zal daarenboven ten kantore ter beschikking gehouden :

1. Een gedetailleerde dubbele boekhouding met het jaarlijks goedkeuringsverslag door algemene vergadering;

2. Een klassemment van alle gebruikte drukwerk en verslagen.

Elk orgaan dat beroep doet op erkenning of subsidiëring moet daarenboven aan de Minister voorleggen :

- 1. Een exemplaar van de statuten;
- 2. Een personeelslijst met opgave van scholing en ervaring;

3. Het huishoudelijk reglement dat op grond van de statuten de werking van het orgaan omschrijft;
4. Alle wijzigingen hieraan.

HOOFDSTUK IV

Bedrag van de toelagen

Art. 14

De subsidie bedraagt maximaal 100 % van de onder artikel 11 lid A bedoelde wedde-kosten en maximaal 75 % van de door de Minister goedgekeurde werkings-kosten, met voorrang voor de wedde-kosten.

Art. 15

De subsidie wordt toegekend op grond van de rekeningen.

Een eerste schijf, zijnde de helft van de op rijksmiddelenbegroting voorziene middelen, wordt toegewezen op grond van de rekeningen voor de eerste helft van het jaar en bedraagt voor alle erkende instellingen een gelijk percentage van deze rekeningen.

De rekeningen hiertoe moeten uiterlijk op 1 september ter beschikking zijn van de Minister.

Een tweede schijf, zijnde een vierde van de op de rijksmiddelenbegroting voorziene middelen, wordt toegewezen op grond van de rekeningen van het derde trimester en bedraagt telkens een bedrag waardoor de erkende instellingen na drie trimesters een gelijk percentage van hun uitgaven gesubsidieerd zien.

Hiertoe moeten de tussentijdse rekeningen van de periode 1 juli - 30 september op 15 november ter beschikking zijn.

Een derde schijf, zijnde het resterende vierde van de begrotingsmiddelen, wordt toegekend aan het geheel van de erkende instellingen. De afrekening gebeurt na het indienen van de jaarrekening zodat uiteindelijk elk erkend orgaan een gelijk percentage ontvangt als subsidie op de jaaruitgaven.

HOOFDSTUK V

De uitbetaling van de toelagen

Art. 16

De subsidies worden aan de instelling overgemaakt door overschrijving op post- of bankrekening.

Art. 17

Indien blijkt dat onjuiste gegevens zijn verstrekt of indien de voorwaarden van dit besluit niet zijn nageleefd, kan de Minister de op grond van deze regeling toegekende subsidies, geheel of gedeeltelijk terugvorderen van de betrokken instelling en deze van verdere subsidiëring uitsluiten, ongeacht de toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933, betreffende de ver-

klaringen te doen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen van elke aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van het Kijk zijn.

HOOFDSTUK VI

Uitzonderingen

Art. 18

Instellingen die op het ogenblik van het in werking treden van dit koninklijk besluit reeds 3 jaar werkzaam zijn en aan de gestelde normen voldoen kunnen onmiddellijk een cyclus-erkennig aanvragen.

Art. 19

De Minister kan in uitzonderlijke gevallen en op advies van de commissie de bepaling onder artikel 7, a, 2 opheffen, voor instellingen waarvan opbouwwerk een belangrijke nevenfunctie is, uitgeoefend door een afzonderlijke dienst voor opbouwwerk, die beantwoordt aan de methodische eisen bepaald in dit koninklijk besluit. In dit voorkomend geval hebben de subsidiebepalingen van dit koninklijk besluit enkel betrekking op de betrokken dienst.

HOOFDSTUK VII

Slotbepalingen

Art. 20

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 1972.

Art. 21

Onze Minister van Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

B. — ***Ontwerp van koninklijk besluit tot erkenning en subsidiëring van instellingen voor bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk***, goedgekeurd door de Commissie Buurtwerk.

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 1

Binnen de perken van de kredieten daartoe uitgetrokken op de begroting van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, kunnen aan erkende instellingen voor bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk, werkzaam binnen het Nederlandstalig landsgedeelte of in het arrondissement Brussel-Hoofdstad, toelagen worden verleend, volgens de voorwaarden die hierna worden vastgesteld.

Art. 2

De erkenning en de toelagen worden verleend door de Minister van Nederlandse Cultuur, na raadpleging van de Commissie van advies inzake bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk.

HOOFDSTUK II

De instellingen

Vallen onder toepassing van dit besluit de Nederlandstalige instellingen die zich toeleggen op bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk, 't is te zeggen instellingen die :

a) hun lokalen vestigen en hun activiteiten ontwikkelen hetzij binnen overzichtelijke territoriale **integratie**-kaders van geringe status, gekenmerkt door het ontbreken van normale voorzieningen en activiteiten op allerlei gebieden en geringe deelname aan de algemene sociale en culturele ontwikkeling;

hetzij binnen volksbuurten, die zich in een proces van ingrijpende verandering bevinden, pas zijn ontstaan of snel groeien en waar de sociale bindingen en de zelfwerkzaamheid onvoldoende tot ontplooiing komen en deelname aan het sociaal-culturele leven in breder verband de afwezigheid van interne banden niet compenseert;

b) het accent leggen op een reeks activiteiten met afwisselend dienstverlenend, recreatief en vormend karakter, uitgaande van de werkelijke situatie in het werkgebied van het buurtwerk en van wat er aan wensen en behoeften wordt aangetroffen bij de verschillende leef-tijdscategorieën van buurtbewoners;

c) de belemmerende factoren van materiële en menselijke aard in de leefsituatie opsporen, formuleren en bespreekbaar maken binnen het werkgebied en met instanties er buiten;

d) de bewoners van het gebied tot zelfwerkzaamheid brengen, hen individueel en als groep begeleiden en hun tevens ontwikkelingskansen bieden in een breder maatschappelijk verband;

e) advies verlenen en ruimte bieden aan tot ontstaan en ontwikkeling gebrachte verenigingen en groepen.

HOOFDSTUK III

Erkenning en subsidiëring

Art. 4

Om als zodanig te worden erkend moet de instelling voor bijzondere volksontwikkeling door buurtwerk aan volgende voorwaarden voldoen :

a) zij dient uitsluitend of in hoofdzaak 'doeleinden na te streven en taken op zich te nemen zoals die onder artikel 3 zijn omschreven;

b) zij moet de vorm hebben aangenomen van een vereniging zonder winstoogmerk of een instelling van openbaar nut bedoeld door de wet van 27 juni 1921;

c) zij moet geleid worden door een bestuurscomité van ten minste vijf leden van Belgische nationaliteit;

d) zij moet bij het indienen van de aanvraag om erkenning ten minste één jaar met de uitoefening van de onder artikel 3 bedoelde activiteiten een **aanvang** hebben gemaakt;

e) zij moet haar zetel hebben op Belgisch grondgebied;

f) het activiteitenprogramma moet per gewone week verschillende groepsactiviteiten omvatten voor diverse leeftijdsgroepen;

g) zij moet beschikken over een buurthuis, als dusdanig gekend door de buurtbewoners.

Om voor betoelaging in aanmerking te komen moet de instelling bovendien :

h) de administratieve en financiële controle van de Staat aanvaarden met inbegrip van het onderzoek door de Inspectie van Financiën;

i) minstens één met een volledige dagtaak belaste beroepskracht tewerkstellen, die gedurende minimum 40 uren per week ten dienste staat van de buurtbewoners.

Deze beroepskracht moet voldoende ervaring hebben van buurtwerk of een soortgelijk werk hetzij drager zijn van een diploma van maatschappelijk assistent Al hetzij een gelijkwaardig diploma en minstens één jaar ervaring van buurtwerk of een soortgelijk werk kunnen voorleggen.

Art. 5

Indien een instelling voor de eerste maal erkenning aanvraagt, moet zij deze aanvraag bij de Minister indienen vóór 1.5 januari.

Zij legt aan de Minister voor :

a) een exemplaar van de in het **Staatsblad** gepubliceerde statuten en eventuele wijzigingen aan die statuten;

b) de reglementen, die op grond van de statuten ter regeling van de inrichting en de werkzaamheden van de instelling zijn opgesteld;

c) een omschrijving van de activiteiten van de instelling en van haar werkgebied, benevens een moreel verslag over de activiteiten uitgeoefend tijdens het kalenderjaar;

d) een begroting in tweevoud voor het jaar waarvoor subsidie wordt aangevraagd;

e) een opgave van naam, adres, leeftijd en in artikel 4 lid i vermelde bekwaamheidstitels van de in de instelling tewerkgestelde beroepskracht;

f) de juiste benaming en het nummer van post- of bankrekening.

Art. 6

Voor de erkenning van de instelling raadpleegt de Minister de Commissie van advies inzake bijzondere volkswontwikkeling door buurtwerk ingesteld bij koninklijk besluit van 30 april 1970.

HOOFDSTUK IV

De **aanvragen om toelagen**

Art. 7

Bij de jaarlijkse aanvraag om toelagen zendt de erkende instelling vóór 15 januari van het jaar waarvoor toelagen worden aangevraagd een begroting in tweevoud in, ingediend in de door de Minister opgelegde vormen, op de daartoe door de Minister voorgeschreven wijze en vergezeld van een postgewijze toelichting. De voorgelegde begroting moet sluitend zijn en iedere stijging van de uitgaven dient gepaard te gaan met een evenredige verhoging van de eigen ontvangsten.

Art. 8

Elk erkende instelling is verplicht vóór 31 maart van elk jaar aan de Minister te zenden :

- a) een omstandig verslag over haar activiteiten in het afgelopen kalenderjaar;
- b) een voor echt verklaard financieel verslag en een uitvoerig toegelichte rekening van baten en lasten met bijhorende balans over het afgelopen kalenderjaar, in de door de Minister opgelegde vorm en op de daartoe door de Minister voorgeschreven wijze;
- c) voor subsidiëring op basis van 60 % een afschrift van de trimesteriële verslagen aan de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid;
- d) voor subsidiëring op basis van 40 % een afschrift van de bij de administratie der directe belastingen neergelegde aangifte van de aan de hoofdverantwoordelijke uitbetaalde honoraria;
- e) een nota met de wijzigingen die zich zouden hebben voorgedaan wat betreft de punten a, b, en c van artikel 5.

Art. 9

Aan de door de Minister aan te wijzen ambtenaren dienen alle gevraagde bescheiden te worden getoond en alle inlichtingen verstrekt die zij noodzakelijk achten voor de vervulling van hun taak. De Minister kan voor de boekhouding van de instelling een boekhoudplan voorschrijven.

HOOFDSTUK V

Het **bedrag van de toelagen**

Art. 10

De subsidie bedraagt maximaal 60 % van het bruto-bedrag van de reëel uitbetaalde wedde van de hoofdverantwoordelijke beroepskracht van de instelling, verhoogd met de werkgeversbijdragen in het wettelijk stelsel van de sociale zekerheid, de verlofvergoeding en de bijdragen voor de arbeidsongevallenverzekering, bij voorlegging van de onder artikel 8 lid c vermelde stukken.

De subsidie bedraagt maximaal 40 % van de hoger vermelde bedragen bij voorlegging van de stukken vermeld onder artikel 8 lid d.

Art. 11

indien uit anderen hoofde rijks-, provinciale of gemeentelijke subsidies op de in artikel 10 genoemde subsidieerbare uitgaven zijn voorzien, dan wordt de bij dit besluit bepaalde subsidie derwijze verminderd, dat de som van de verschillende subsidies, het bedrag van de subsidieerbare uitgaven niet overtreft.

Art. 12

Enkel dat deel van de wedde komt in aanmerking voor subsidiëring, dat het barema van maatschappelijk assistent **A1** in staatsdienst (rang 222) niet overtreft. Hierbij zal rekening gehouden worden met het aantal dienstjaren in buurtwerk of een gelijkaardige werksoort.

HOOFDSTUK VI**De uitbetaling van de toelagen****Art. 13**

De subsidie wordt aan de instelling uitgekeerd door overschrijving op de post- of bankrekening.

Art. 14

De Minister kan, indien hiervoor naar zijn oordeel gegronde redenen aanwezig zijn voorschotten op de subsidie verstrekken welke per instelling 50 % van de maximum-subsidie niet mogen overschrijden en mits akkoord van de Minister van Begroting.

Art. 15

Indien blijkt dat onjuiste gegevens zijn verstrekt of indien voorwaarden van dit besluit niet zijn nageleefd, kan de Minister de op grond van deze regeling uitbetaalde subsidie geheel of gedeeltelijk terugvorderen van de betrokken instelling en deze van verdere subsidiëring uitsluiten, ongeacht de toepassing van de bepalingen van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaring te doen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen van elke aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van het Rijk zijn.

Art. 16

De Minister kan, indien bijzondere omstandigheden daartoe naar zijn oordeel aanleiding geven en na het advies ingewonnen te hebben van de Commissie van advies voor bijzondere volksoontwikkeling door buurtwerk, geheel of gedeeltelijk ontheffing verlenen van voorwaarden en bepalingen die in dit besluit vervat zijn. De instelling dient hiertoe bij de Minister een met redenen omkleed verzoek in. Het ontheffingsbesluit van de Minister moet eveneens met redenen zijn omkleed.

HOOFDSTUK VII

Overgangs- en slotbepalingen

Art. 17

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 1971.

Art. 18

Onze Minister van Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE V

De samenlevingsopbouw als onderdeel van het welzijnsbeleid

De buurtwerking dateert uit de tweede helft van de 19e eeuw : de Engelse « Settlements »-beweging; de Quakerbeweging e.d. De samenlevingsopbouw is met andere woorden van Angelsaksische origine. Hij is gegroeid uit het maatschappelijk werk. In Nederland vinden wij de eerste organisaties in 1926 en 1928.

De samenlevingsopbouw in zijn totaliteit kreeg in Nederland een flinke steun op 1 september 1952 bij de oprichting van een Ministerie voor Maatschappelijk Werk, Recreatie en Vrijtijdsbesteding.

Omstreeks 1950 zien wij in Vlaanderen ook initiatieven in Antwerpen, Mechelen, Leuven, Gent en Brussel. In 1967 werd de « Federatie voor bijzonder volksonwikkelingswerk door buurtwerk » opgericht.

De opbouwprojecten dateren van een latere datum dan onze buurtwerking. Heuvelland is opgericht in 1966 en is het oudste project.

Deze sector richtte de « Vereniging voor Samenlevingsopbouw » op in 1970.

Wat is het samenlevingsopbouwwerk ?

Opbouwwerk is een **methode** om onderscheiden groeperingen in een bepaalde samenleving ertoe te brengen *zelf* hun woon- en leefmilieu te **veranderen**.

Het uiteindelijke doel is dat de bevolking *zelf* vorm geeft aan haar eigen **milieu**. Dit wil zeggen :

1) dat ze vanuit haar **eigen aangevoelde behoeften** streeft naar **verbetering** van haar milieu, dus **verandering**;

2) dat ze ook in de **toekomst** zelf mede beslist over wat haar aanbelangt, zowel wat betreft de idee als wat betreft de uitvoering ervan.

Het gaat in een reële samenleving steeds om verschillende groeperingen met uiteenlopende belangen.

Welke waarden liggen aan de grondslag van het opbouwwerk ?

a) **Participatie**

Dit wordt veelal als een centrale functie van het opbouwwerk gezien, nl. het betrekken van de bevolking bij de voorbereiding en uitvoering van de welzijnsvoorzieningen.

Het is nl. zo dat, mede als gevolg van de industrialisatie, onze samenleving steeds ingewikkelder en daardoor onoverzichtelijker wordt; er groeit een grote afstand tussen de bestuurders en de bestuurd.

Opbouwwerk ontwikkelt een tegenkracht door te streven naar nauwere betrokkenheid van de verschillende belanghebbende partijen.

b) **Democratie**

Volgens de meeste auteurs is opbouwwerk slechts mogelijk in een democratische samenleving en steunt dit ook op zogenaamd democratische principes.

Dit betekent dat overleg en samenwerking centraal staan. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat elke opbouwwerker zich bevindt tussen bestuurder en bestuurd, als een **opvanger** van communicatiestoornissen ten gevolge van leemten en tekorten in de democratische structuren.

c) **Integratie**

Het gaat niet om een totale herstructurering van de bestaande samenleving, omdat het opbouwwerk uitgaat van de behoeften van de bevolkingsgroep (bv. buurt of categorie) zoals zij die zelf aanvoelt, en omdat enkel die verbeteringen tot stand kunnen worden gebracht die de bevolking zelf wil formuleren.

In het ene geval hebben wij dus te doen met een integratie van de oplossingen in een bestaande toestand, terwijl in het andere geval een spanningsveld ontstaat tussen de probleemformulering van boven uit en de behoeftenformulering van onder uit. Deze spanning is noodzakelijk om het overheidsbeleid te confronteren met de verwachtingen van de mensen zelf.

d) **Welzijn**

Opbouwwerk streeft naar meer welzijn, zowel voor de verscheidene groeperingen van een bepaalde samenleving als voor de individuen.

Welke veronderstellingen liggen aan de basis van het opbouwwerk ?

1. Gemeenschappen van mensen kunnen de capaciteit ontwikkelen als gemeenschap te functioneren tot het oplossen van hun eigen problemen.

2. Mensen verlangen verandering en kunnen deze ook verwezenlijken.

3. De mens is genoodzaakt en heeft het recht deel te nemen aan de veranderingen.

4. Veranderingen in het gemeenschapsleven, welke de mensen zichzelf opleggen en die door henzelf tot stand gebracht zijn, bezitten een grotere betekenis en bestendigheid dan de veranderingen die van buitenaf opgelegd zijn.

5. Een totale aanpak van de problemen, dit wil zeggen een aanpak die zich richt op zoveel mogelijk facetten van het probleem in de samenleving, heeft de reële kansen problemen succesvol op te lossen, daar waar een fragmentarische aanpak zou mislukken.

6. Wij veronderstellen dat de democratie coöperatieve deelneming en actie vereist bij gemeenschapszaken en dat de mensen de methodes moeten leren, die deze samenwerking mogelijk maken.

7. Gemeenschappen hebben herhaaldelijk hulp nodig bij de organisatie die zij stichten om hun problemen op te lossen, evenals de personen hulp kunnen gebruiken bij hun individuele problemen.

Het opbouwwerk onderscheidt vijf fazen :

1. Vaststellen van de behoeften. Het opbouwwerk wil de behoeften formuleren in onderling overleg en wil ook komen tot een nadere bepaling van de behoeften naar hun aard en omvang.

2. Ordenen en rangschikken van de behoeften : vaststellen van de prioriteiten, rekening houdend met het dringend karakter van de voorzieningen en de mogelijkheid van de realisering.

3. Ontwikkeling van de bereidheid hieraan te werken (= motivatie) : dit kan reeds in vorige fazen gerealiseerd zijn. Wanneer b.v. de bevolking zelf de behoeften bepaalt, is er reeds een zekere graad van motivatie aanwezig.

4. Zoeken van hulpbronnen : financiële middelen, in natura, hulpdiensten van deskundigen, morele steun van gezagsorganen enz.

5. Actiefaze (= uitvoering) : **intensifiëren** van handelingen, waardoor de gewenste en beoogde voorzieningen tot stand komen.

Vanuit de doelstellingen van het opbouwwerk, nl. de bevolking zelf brengen tot het veranderen en verbeteren van hun milieu en tot het nemen van beslissingen over wat haar aanbelangt, zou men mogen afleiden dat het opbouwwerk zich zal richten tot die sectoren van de maatschappij welke belangrijk zijn voor het functioneren van deze samenleving.

In de realiteit richt het opbouwwerk zich voornamelijk tot de sociaal-culturele sector (b.v. het begeleiden en opvangen van zogenaamd gedepriveerde groepen, het animeren en coördineren van jeugdgroepen, het stimuleren en coördineren van allerlei culturele activiteiten, oprichting van culturele infrastructuur enz.).

Ook komt het opbouwwerk tot het begeleiden van of zorgen voor mentale veranderingen in verband met b.v. werkgelegenheid of woongelegenheid, of andere maatschappelijke problemen.

INSTELLINGEN VOOR SAMENLEVINGSOPBOUW IN ONS LAND

A. — **Bijzonder opbouwwerk :**

1. **Buurtwerk in bijzondere situaties**

(25 à 30 initiatieven aan de basis, sedert 1952).

a) **instellingen voor buurtwerk**

b.v. v.z.w. Jeugdtehuis en Buurtwerk Mechelen.

b) **organisaties voor begeleiding van instellingen voor buurtwerk**

b.v. v.z.w. Buurt- en buurthuiswerk Brussel.

2. Categorieaal opbouwwerk

b.v. Migrantendienst Vilvoorde (1973)

Gastarbeidersproject Borgerhout (1974).

B. — Algemeen opbouwwerk :**3. Op *micro-vlak* :** (nog geen erkend project).

— Buurtwerk.

4. Op *micro- of meso-vlak* : een gemeente.

b.v. Vereniging voor Samenlevingsopbouw Kessel-Lo (1973).

5. Op *meso-vlak* : een streek.

- Opbouwwerk Heuvelland (1966);
- Opbouwwerk Waasland (intercommunale, 1969);
- Samenlevingsopbouw Veurne-Diksmuide (1972);
- Opbouwwerk Zenne en Zoniën (1973);
- Opbouwwerk Pajottenland (1974).

C. — Welzijnplanning :**6. Op *macro-vlak* :** een provincie of regio :

— b.v. Limburgse Vereniging voor Samenlevingsopbouw (12 juni 1969).

Nota :

In de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet houdende oprichting van een hoge raad voor de samenlevingsopbouw p. 2, wordt een overzicht gegeven van vormen van opbouwprojecten zoals die in Vlaanderen werden uitgebouwd.

De gemeenschappelijke noemer voor al de basisprojecten is achterstand, hetzij van een groep, hetzij van een territorium.

Schema van Samenlevingsopbouw in Nederland

(Uit : « Rijkssubsidieregeling voor werkzaamheden en voorzieningen met betrekking tot de Samenlevingsopbouw, Ministerie van C. R. M.)

A. Territoriaal opbouwwerk (algemeen).**I. Buurtwerk**

Buurtwerk is « samenlevingsopbouw in buurt of dorp, waaronder begrepen het stimuleren dan wel tot stand brengen van activiteiten op maatschappelijk, cultureel, recreatief en ander terrein, met het doel deze te verzelfstandigen, indien en zodra daartoe mogelijkheden aanwezig zijn ».

Buurtwerk wordt beschouwd als kernvoorziening, dat wil zeggen dat deze werkvorm in beginsel overal toepasbaar is.

Kenmerkend voor deze vorm van algemeen, territoriaal opbouwwerk is het uitvoeren van activiteiten, eensdeels ter ondersteuning van het proces van samenlevingsopbouw, anderdeels daaruit voortvloeiend en tegemoetkomend aan de wensen, die bij de bevolking leven. Deze werkvorm is mogelijk in het directe woon- en leefmilieu, waarbij de bevolking op directe wijze invloed kan uitoefenen op de vormgeving van de samenleving dicht bij huis.

II. Wijkopbouw

Bij wijkopbouw valt het accent op de relatie aspecten van de samenlevingsopbouw. Doelstelling is het bevorderen van integrale welzijnsbehartiging op het niveau van de wijk door het tot stand brengen van een overleg- en actiekader. Het is niet de bedoeling dat een wijkopbouworgaan zelf de uitvoering van activiteiten ter hand neemt, tenzij deze bedoeld zijn ter ondersteuning van het proces van samenlevingsopbouw.

Naast de bevolking en haar organisaties is ook plaats ingeruimd voor instellingen op maatschappelijk, cultureel, recreatief en ander terrein, die in de wijk werkzaam zijn en waarvan een bijdrage tot het doel van de wijkopbouw kan worden verwacht.

III. Regionaal opbouwwerk

De functie en de werkwijze van de instellingen voor regionaal opbouwwerk (regionale welzijnsstichtingen) vertonen duidelijke overeenkomst met de wijkopbouw. De verschillen, die niettemin aanwijsbaar zijn, zijn gevolg van de in omvang uiteenlopende werkgebieden en de andersoortige problemen, waarmee de instellingen in aanraking komen. Kenmerkend voor deze instellingen is, dat :

- zij werkzaam zijn in overwegend niet-stedelijke gebieden;
- gezien de afstand van de streek tot het lokale niveau het regionale opbouwwerk vaak in gedecentraliseerde vorm wordt uitgevoerd (rayoncommissie, plaatselijke opbouwcommissie e.d.) ;
- zij in belangrijke mate structurerend bezig zijn met het oog op regionale welzijnsbehartiging;
- een nauwe samenwerking met verschillende gemeentebesturen bestaat of wordt nagestreefd.

De stelregel van onderlinge wisselwerking tussen organen voor samenlevingsopbouw op de verschillende niveaus, alsmede samenwerking met andere op maatschappelijk en cultureel terrein werkzame instellingen is voor de instellingen voor regionaal opbouwwerk een klemmende noodzaak.

B. Opbouwwerk in bijzondere situaties

I. Oude woonwijken

Het gaat hier om wijken of buurten waar een aantal essentiële basisvoorwaarden voor het welzijn van de bevolking ontbreken of waar zich als gevolg van maatregelen tot stadsvernieuwing ingrijpende veranderingen in het samenlevingspatroon voordoen. De bewoners van

deze wijken bevinden zich doorgaans aan de voet van de sociaal-economische ladder.

II. Situaties met maatschappelijke achterstand

De samenlevingsopbouw in situaties met maatschappelijke achterstand is gericht op bevolkingsgroepen met belemmerde ontplooiingskansen. Hierbij wordt niet gedacht aan categoriale groepen, maar aan territoriaal bepaalde groepen. Het gaat om de bevolking van buurten en wijken van niet te grote omvang, waar zich ten gevolge van of in samenhang met bij voorbeeld slechte huisvesting, laag inkomen, geringe scholing zodanige psyche-sociale problemen voordoen, dat een aangepaste werkwijze noodzakelijk is. Het wezenlijke van samenlevingsopbouw in situaties met maatschappelijke achterstand is de veelzijdige, in onderdelen op elkaar afgestemde werkwijze. Het behoort tot de eerste taken van deze werkvorm om de buurtbevolking te betrekken bij en te interesseren voor het functioneren van de buurtsamenleving en voor de verbetering daarvan.

C. Categorieel opbouwwerk

Uitgangspunt van het categorieel opbouwwerk is de opvatting dat iedere groep — tenzij men zeer fundamentele normen van de samenleving overtreedt — in staat moet zijn haar eigen karakter en identiteit te behouden. Met als vertrekpunt « de bijzondere groep » komt de aandacht dan te liggen op de samenleving als zodanig, die zich tijdig moet weten in te stellen op het ontvangen en accepteren van de groep.

Een tweede punt van aandacht, naast de informatie, dient de ontwikkeling van die activiteiten te zijn die het bevredigend functioneren van het eigen milieu van de hier bedoelde groepen ten doel hebben.
